

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiló avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

**Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Idriji.**

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10— K
pol leta . . . 5— "
četrt leta . . . 2-50 "
posamezne številke po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
" " dvakrat . . . 12 "
" " trikrat . . . 10 "
za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznaniha sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

**Upravišstvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani.**

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Maierjevci.

Resnico samo piši vestni zgodovinar!
A. Aškerc.

III.

Preden si ogledamo Maierjevo pravo inšpekcijsko delovanje, naj priobčimo članek, ki govori o učnih slikah in formalnih stopnjah in ki smo ga, kakor smo povedali že zadnjič, prejeli od dobro poučene strani. Članek govori:

Prav z zanimanjem smo čitali uvodnik v 31. številki „Učiteljskega Tovarisa“, ki je — da govorimo v smislu formalnih stopenj — nekaka priprava k nadaljevanju razprave o ljubljanskem šolstvu.

Bridke spomine vam zbujajo leta 1902—1904, ko so vas „najboljši nadzornik na Kranjskem“ — kakor je baje biviš deželni predsednik baron Hein imenoval Maierja — in tedanji jahači in ubijalec zloglasnih formalnih stopenj po težkem, utrudljivem pouku, ki mu je nasledoval ša trši na obrtni-nadaljevalni šoli na realki, več dni po več ur vprezali v jarem tlake z osnovanjem podrobnih učnih načrtov in formuliranih stavkov, ki so pozneje prišle za njimi učne slike.

Marsikateri ljubljanski učitelj in učiteljica sta napisala tedaj celo vrsto učnih slik, ki so romale potem v kovačnico formalnih stopenj na Bregu št. 16, odtod pa na Graben k vestnemu pomagaču in opravitelju korektur.

Za vesta trud pa ljubljansko učiteljstvo — izvzemši suhoparne zahvale — ni prejelo niti vinarja. Pač pa je nadzornik Maier začel — ni tega tri leta — nekatere učitelje, menda v zahvalo za sodelovanje pri teh učnih slikah, krivično preganjati in v svojih subjektivnih, tajnih kvalifikacijah v nič devati, češ, da so postali zaradi lova za postranskimi zaslužki lenuhi in da ne delajo več s tako

vnemo kot nekda. Ko bi Maier sam kaj delal, bi nič ne rekli; ampak on je večinoma na dopustu, da ne opravlja niti nadzorovanja. In tak človek, ki sam nič ne dela, zmerja z lenuhi tiste, ki od dela konec jemljejo! Ali meri vse čevlje po svojem kopitu?

Nam, ki nimamo vpogleda v te famozne ocene učiteljstva, je stvar, dokler dotičnim učiteljem ne škodi, brezpomembna. Toda višja šolska oblast bi se morala, čitavši taka nadzorniška poročila, vendar za stvar zanimati in nekoliko pozornosti obrnati tudi „pedagoškemu“ plunkanju — pardon: delovanju podrejenega mu nadzornika ter se vprašati: Ali so se res učitelji, ki so še pred nedavnim časom dobivali od istega nadzornika pohvalnice, kar naenkrat toliko polepili, da ne dosežajo povoljnih učnih uspehov? Višja šolska oblast dopušča, da Maier šušmari, kolikor se mu ljubi. Tako ne sme več biti!

Odkar namreč piha tudi iz palače ob Bleiweisovi cesti klerikalen veter, se število ljubljanskih učiteljev slomskarjev — izbornu delujočih v šoli in — na cesti — nekam sumljivo množi, a število naprednih, prav dobrih in dobrih učiteljev pa istotako sumljivo krči.

To trditv nam je potrdil lansko leto celo javen razglas c. kr. m. š. sveta ljubljanskega o vseh pohvaljenih učnih osebah v ljubljanskih časnikih.

Le v onem II. razredu vseh ljubljanskih ljudskih šol izvzete so nemške, kjer delujejo voditelji in pridržane jim radovoljke, so uspehi doslednje „izvrstni, da, naravnost odlični“ — to pa, da se varuje dekorum napram podrejenemu učiteljstvu.

Toda vrnimo se k učnim slikam! Teh je spisalo ljubljansko učiteljstvo 5 knjig ali 482 tiskanih strani velike 8, urejeval in popravljaj jih je, kar prav dobro vemo, biviš nadučitelj

II. mestne šole in sedanji nadzornik Gabršek, tiskane pa so bile vse pod firmo

„Priredil Anton Maier“.

Leta 1908. so izšle pri Kleinmayerju & Bambergu „Učne slike iz nazornega nauka za I. in II. razred v prvi in, če se ne motimo, l. 1906. pri Schwentnerju v drugi izdaji.

Leta 1904. so izšle pri Dragotinu Hribarju „Učne slike iz domoznastva za III. šolsko leto“ in istega leta pri Kleinmayerju „Učne slike iz prirodoslovja“ in „Avstrija“, leta 1906. pa pri Schwentnerju zaradi slavnih „vipavskih fig“, ki jih je pa Orožnova kritika mahoma vse snedla in so se morale pri neki hospitaciji zagovarjati, znana zbirka „Vojvodina Kranjska“.

Res, prav radovedni smo, pod kakimi pogoji sta Kleinmayer in Schwentner učne slike založila? Pa menda ne samo zaradi lepšega? Navadno založniki plačujejo pisateljem ali „prirediteljem“ dogovorjene nagrade in ne obratno.

Kdo izmed ljubljanskih učiteljev je za sodelovanje dobil kaj nagrade; nam ni znano.

Morda nam pa nadzornik Maier, ki je te zbirke priredil in z g. Gabrškom tudi glede založništva vse uredil, da v tem natančnejih pojasnil, pa magari kot vladni mož v „Ljubljanki“ ali pa v „Slovenecu“, ki se tiska v Kat. tiskarni, kamor se je nadzornik Maier zadnji čas s svojimi učili zatekel.

Veliko nekdanjih spisovalcev teh učnih slik bi to zadevo radi imeli na čistem baš sedaj, ko se nekaterim učiteljem pošiljajo tako laskave zahvale!

¹ Nam je en slučaj znan. Op. ured.

Neka oseba si je l. 1904. za prodajo pri Blasniku litografiranih načrtov skie „Načrt Ljubljane“ in „Ljubljanska okolica“, ki so priloženi drugi zgoraj imenovani zbirki učnih slik, izgovorila gotove odstotke.

Gospod nadzornik Maier, morda je vam dotična oseba kaj znana?

Na vsak način je nujno želiti, da se ta zadeva, ki ima z ozirom na splošne govorice umazano-kupčijski značaj, čimprej temeljito pojasni. Nikakor ne moremo dopustiti, da bi si kdorkoli z delom pomanjkanja trpečega učiteljstva in na njegovo gmotno škodo izboljšaval svoj gmotni položaj, saj mu mora biti že to dovolj, da igra isto vlogo, kakor jo označuje znana basen o sraki in pavjem perju. Tudi s Pilatom bi lahko primerjali Maierja. Pilat ne ve, kako je prišel v „Credo“, Maier pa ne, kako je prišel med pedagoške pisatelje. No, danes smo o tem na jasnem. Pa bomo še o drugih rečeh!

Kako je s petletninami na Goriškem?

Vprašanje, ki je pred časom razburjalo učiteljske duhove po Goriškem, zdi se, da je zaspalo spanje pravičnega. Sedaj veljavni zakon o regulaciji učiteljskih plač z dne 14. januarja 1906., osobito pa § 9. tega zakona sta sapa zaprla še onim, ki so morebiti hoteli govoriti. Odtod vse tiho, odtod ono molčanje!

To molčanje pa ni opravičeno, in vprašanje o petletninah bi moralo biti za goriško učiteljstvo ravno tako aktualno danes kakor je bilo pred letom 1906.

V štev. 33. „Učit. Tovarisa“ z dne 19. avgusta lanskega leta se je oglasil tov. M. z dopisom pod naslovom „Dvojna mera“, kjer se je v krepkih besedah zavzel za to, da se pri kvinkvenijah uveljavi praksa,

LISTEK.

Slovensko šolstvo v tržaški okolici v dobi konkordata.

Spisal Ferdo Plemič.
(Dalje.)

I. Javne izkušnje, premije, klasifikacija, izpričevala.

Šolsko leto je bilo razdeljeno v zimski in poletni tečaj (polletje), koncem vsakega tečaja so se vršile javne izkušnje, oziroma „očitno izpraševanje“. Čas teh izkušenj je okrožni oglede v okrožnici natančneje določil. Prisostvovali so jim okrožni šolski oglede. Povabilo se je k njim tudi mestni magistrat in občin. načelnika po § 404. šolskega reda. Akte, ki jih je moral učitelj o priliki izkušnje predložiti, sem že omenil (pogl. VII.). Izvleček javnih izkušenj se je moralo vpslati potem šol. oblasti z izpitnimi pisnimi vajami učencev vred. Te preizkušnje naloge so od l. 1846. naprej učenci izdelovali in duplo, en duplikat je potem ostal v arhivu dotične šole. Od istega leta naprej so bile te naloge tudi samoslovenske. L. 1862.

nalaga okrožnice okr. šol. oglede učiteljem, naj se poleg javnih izkušenj vrše tudi mesečne male izkušnje, ki jim naj prisostujejo ravnatelji (župniki) dotičnih šol.

Koncem šol. leta so se delile premije med pridne učence. Magistrat, kakor patronat okr. šol, je za vsako šolo dovolil gotov pavšal za nakup premij, ki so bile navadno knjige. Posebno skrb je obračal škof. konzistorij, oz. škof. ordinarijat na kakovost teh knjig. Naslove za premije določenih knjig je bilo njemu naznaniti, in le z njegovim odobrenjem so se smele potem razdeliti med učence. Leta 1846. je škof. konzistorij tudi preskrbel seznam slovenskih, za premije sposobnih knjig. To ga pa ni motilo, da je z okrožnico 25. julija 1848 priporočal za premijo slovenskim učencem v okolici italijansko knjigo „Precetti di agricoltura“, in to mnogo let prej, preden se je italijansčina uvedla kakor obvezen predmet v okoliške šole! Jedva l. 1856. je izpodrinila to knjigo po vsebini slična slovenska knjiga „Zvedeni kmet“, (spisal trž. okr. šol. ogl. Aleš), ki je služila hkrati kakor učna knjiga. Po navadi in posebno učencem nižjih oddelkov so pa kakor premije delili molitvenike.

V mestu Trstu se je delitev premij vršila posebno slovesno ob prisotnosti zastop-

nikov šolskih, cerkvenih in političnih oblasti. Tudi troblje glas in drugi zunanji pomp nista manjkala. V okolici se je vršila ta svečanost bolj skromno. L. 1858. pa izraza magistrat v posebni okrožnici željo, da bi se uvedlo tudi na vseh okoliških šolah svečanostno delitev premij, ker „delitev premij je šolski praznik, ki ni brez koristi“. Opozarjam pri tem, da so bile premije v naši okolici tedaj tudi edini vnanji znak v napredku in pridnosti učenca, ker šolskih izpričeval se v oni dobi v trž. okolici ni delilo. Končno so pa tudi šolska izpričevala slednjič vendarle premija, dasi v drugi obliki. Pristavek v magistratni okrožnici ni bil tedaj brez podlage.

Klasificirali so v tej dobi prav temeljito. Že v poglavju o „uradnih spisih“ smo srečali razne kataloge za dnevno, mesečno in polletne redovanje učencev. Klasifikacijo vseh učencev so morali predložiti po sklepu vsakega polletja šol. oblasti, ki jih je pregledala, večkrat toalično pomanjkljivost grajala ter vračala. Učenci so prejemali izven redov iz predpisanih predmetov (glej pogl. IX.) še redove za nadarjenost, marljivost in vedenje. Prepis vseh štirih četrtletnih klasifikacij morajo učitelji tržaških občinskih šol še danes koncem šol. leta predložiti šol. oblasti. Ta navada, ki ne velja za nobeno drugo kro-

novino, je bržkone preostanek iz konkordatske dobe.

Leta 1868. preidejo okoliške lj. šole v roke magistrata. Ob tej priliki razpošlje 18. marca 1870 magistrat okrožnico, v kateri pravi: Po ministrski odredbi bi se moralo deliti namesto letnih in polletnih izpričeval četrtletna, in bi morale odpasti polletne izkušnje. Ker pa okoliških šol še niso mogli reorganizovati v smislu te odredbe, in ker na vseh teh šolah dosedaj niso delili niti polletnih izpričeval, naj se zasedaj še vrše polletne izkušnje. O velikonočnih praznikih pa naj se zbero učitelji v konferenco in naj predložijo način, kako izpolniti min. odredbo. Tudi ni še potrjen deželni zakonski načrt o pouku, nadzorstvu, organizaciji, oskrbi in pravu učiteljstva mestnih ljud. šol v Trstu; nasprotno je mestni svet, oziroma deželni odbor odbil tozadevni vladni zakonski načrt. Notranjo uredbo šol bo določila deželna zakonodaja še podrobneje — zato ni mesta za novotarije v okoliških ljudskih šolah, niti kar se tiče sklepčnih izkušenj in premij.

Sčasom so odpravili izkušnje in premije ter uvedli izpričevala. Na deželni šolski zakon za Trst in okolico pa še danes — l. 1911. — čakamo.

(Konec.)

kakršna je bila pred zakonom iz leta 1906., t. j., da se štejejo petletnine od nastopa službe, kakor to delajo v tolminskem okr. šolskem svetu.

Žal, da tovariš M. ni našel v goriškem učiteljstvu prijaznega odziva. Seveda izvzamam tu tolminsko učiteljstvo, ker ono uživa ugodnosti zakona iz leta 1906., ne tako učiteljstvo goriškega in sežanskega okraja. To je šlo preko prepričevalnega dopisa tov. M. na dnevni red.

Minilo je od takrat leto dni in zopet vse tiho... Da zbudim vsaj pičico zanimanja za stvar, hočem malo podreiniti v to sršenovo gnezdo.

Do l. 1900. je bila za Goriško v veljavi zakonska določba iz l. 1870., oz. 1896., po kateri so imeli pravico do petletnin le definitivno nameščeni učitelji (učiteljice), ki so neopretgoma z uspehom službovali skozi pet let na kaki javni ljudski šoli v državnem zboru zastopanih dežel. Z zakonom z dne 6. oktobra 1900 so se pa začela šteti tudi provizorna leta v petletnino. Prvo kvinkvenijo si tedaj po tem zakonu dobil po prvih petih dokončanih službenih letih.

Isto obsega glede petletnin zakon z dne 21. decembra 1901., t. j. prvo kvinkvenijo se šteje od nastopa službe.

Vkljub vsej jasnosti § 5. zakona z dne 21. decembra 1901 se je moralo goriško učiteljstvo boriti za svoje v zakonu utemeljene pravice in je končno doseglo, da je upravno sodišče svoječasno razsodilo zadevo petletnin v smislu § 5. gori citiranega zakona ter tako ustreglo željam in upravičenim zahtevam vsega učiteljstva.

Prišlo pa je leto 1906. in s tem letom nova regulacija plač. Ne malo presenečenja pa je povzročil § 9. novega sedaj veljavnega zakona z dne 14. januarja 1906., kateri paragraf je vrgel petletnine tja daleč nazaj, kjer so bile pred letom 1900. Kar smo pred letom 1906. že imeli, to so nam zopet odvzeli s § 9. novega zakona. Določilo se je sledeče: Petletnine se šteje od prvega dne meseca, ki sledi neposredne dnevu pridobljene usposobljenosti.

Tako smo šli s § 9. zakona z dne 14. januarja 1906., kar se tiče petletnin, za korak nazaj. Pa naj reče kdo, da ni to regulacija učiteljskih plač!

§ 9. zakona z dne 14. januarja 1906. šteje tedaj petletnine od drugega izpita. Za učiteljstvo, ki je službovalo pred tem zakonom, pa je velevažen drugi odstavek člena V. tega zakona. Člen V. se namreč glasi v svojem drugem odstavku doslovno tako-le:

„S tem zakonom se ne premeni pravica do višjih plač, katere so dosegli člani učiteljstva vsled prejšnjih zakonov.“ Za učiteljstvo, ki je službovalo pred zakonom iz leta 1906., § 9. sploh ni in ne more biti mero-dajen pri štetju petletnin, kar je jasno razvidno iz ravnokar dobesedno navedenega člena V. Člen V. jasno govori, da ima starejše učiteljstvo pravico do take ureditve glede štetja petletnin, kakor je razsodilo upravno sodišče na podlagi § 5. zakona z dne 6. oktobra 1900., ozir. 21. decem. 1901.

Da šteje tolminski okrajni šolski svet kvinkvenije od nastopa službe, postopa popolnoma pravilno in v smislu člena V. zakona z dne 14. januarja 1906. In kar velja v tolminskem, isto bi moralo veljati v goriškem in sežanskem okraju.

Nekam čudno se vse to sliši: Tovarišu M. L. v tolminskem okraju se je že lani priznala druga petletnina. Maturiral je leta 1900., drugi izpit položil leta 1904. Jaz n. pr. imam šele eno petletnino, dasi sem drugi izpit položil l. 1902.

V številki 51. lanskega „Tovariša“ čitam, da se je nekaterim kolegijam v tolminskem okraju podelilo prvo petletnino. Maturirale so l. 1905., izpit usposobljenosti pa so prebile l. 1907. Tovarišice-sošolke iz goriškega okraja in sežanskega — hočete ali nečete — čakajte še dobro leto!

V „Tovarišu“ z dne 10. marca t. l. berem, da se je tovarišema A. S. in Fr. U. v tolminskem okraju priznala četrta petletnina. Maturirala sta (glej „Ročni zapisnik“) l. 1890. Nasprotno je okrajni šolski svet sežanski odbil prošnjo tovariša J. Š. za podelitev četrte petletnine, dasi službuje ta že od l. 1888. (Prim. „Učit. Tov.“ št. 51. z dne 23. dec. 1910.)

Navedli bi lahko še več primerov, ki pričajo, da se mnenja naših okrajnih šol. svetov križajo glede podeljevanja kvinkvenij navzlic temu, da je tako jasno izražen drugi odstavek člena V. zakona z dne 14. januarja 1906. leta.

Zdi se mi, da se v naših okr. šolskih svetih pri razpravah o kvinkvenijah poudarja samo in edino § 9. večkrat citiranega zakona, člena V. ravnostnega zakona pa ne vidijo.

Zaključujem: Člen V. zakona z dne 14. januarja 1906., dež. zak. št. 10., daje učiteljstvu, ki je služilo pred tem zakonom, popolno pravico zahtevati to, kar je že imelo pred letom 1906., namreč da se mu štejejo petletnine od nastopa službe.

Na učiteljskih zastopnikih je — toliko v okrajnem šolskem svetu v Gorici, kolikor v onem v Sežani — da se zavzamejo za zadevo ter na podlagi jasne zakonite določbe dosežejo to, kar imajo tovariši v tolminskem okraju.

Želim pa, da se k predmetu še drugi oglasijo. y.

Položaj našega stanu in pota naraščaja.

Referiral na zborovanju učiteljskih abiturientov 17. julija t. l. v Ljubljani učitelj Ivan Dimnik. (Dolje.)

Učiteljski naraščaj.

Naš učiteljski naraščaj smo prepuščali do danes preveč samemu sebi. Nismo se mnogo brigali za njega duševne smeri, in tako je taval slovenski učiteljski danes prepuščen samemu sebi bodisi v duševnem (izvenšolskem), moralnem, vzgojnem ali gmotnem oziru, dasi bi bila naša dolžnost, brigati se zanj v vseh ozirih.

In v prvi vrsti bi bila naša dolžnost, da ne krpamo s svojo samoizobrazbo šele v dobi aktivnega učiteljstva, temveč da izkušamo z vsemi močmi pospešiti samoizobrazbo že med učiteljskim naraščajem, da že tu položimo temelj močnemu nadaljnjemu našemu kulturnemu gibanju in razvoju.

Ovetero velikih idej nam je naprej in naprej zasajati že tu. In med te ideje prištevam: poglobljanje in razširjanje duševne samoizobrazbe in kulturnega gibanja; zbujanje smisla za lastno razmišljanje socialnega položaja slovenskega učiteljskega; zasajanje idej in zavesti do stanovskega organiziranja; zbujanje smisla za narodno socialno delo.

Nobenih velikih vnanjih prevratov našega stanu ne potrebujemo v vrstah aktivnega učiteljstva; hočemo le evolucije in duševnega prevrata idej, ki naj se pa ne vrši v področju našega stanu, temveč naj naravnemu razvoju odgovarjajo — prihaja od izvira našega stanu, iz naših učiteljskih!

Tu sem položimo vso svojo pozornost, če hočemo biti proroki bodočega gibanja našega stanu, tu vsadimo seme, ki naj dozori v bodočih naših vrstah, tu reformirajmo svoj socialni položaj bodisi z ozirom na našo izobrazbo, vzgojo ali gmotni položaj, in prepričan sem, da bo ta reforma temeljiteja in tudi trajnejša od vseh današnjih poizkusov.

Ta ideja sama se je gotovo že prej spoznavala in pripoznala, manjkalo je le resnega dela v tem oziru, stanovitne volje in podrobne dela med našim učiteljskim dijaštvom.

Tak glas se je čul v zadnjem času zopet, toda prepričan sem, da se ta glas nikdar ne uresniči.

Temu glasu leži iniciativa namreč, le v strankarski strasti, in je izključena resnična volja, odpomoči nepristrane in korenito sedanjemu slabemu socialnemu položaju slov. učiteljskega.

Saj nam to pove poziv ali okrožnica „Društva krščansko-mislečih učiteljev na Goriškem“ sama, ki se mestoma glasi tako-le:

„V zadnji seji je sklenil odbor D. K. M. U. pričeti z organizacijo katoliških učiteljskih in pripravnihških učencev.“

Društveno delovanje je bilo dosedaj v tem oziru nedostatno. Ne da se tajiti, da bi z dobro organizacijo ohranili marsikaterega učiteljskega na naši strani, ker prihaja v drugi letnik mnogo nepokvarjenih gojencev, ki se nam odtujujejo pozneje — le vsled škodljivega vpliva starejših tovarišev.

Organizacijsko delo se ima vršiti po vzoru visokošolskih društev. V Gorici imenuje odbor stalnega, neodvisnega organizatorja, po možnosti kakega jurista.

Ime in stanovanje novodošlega dobrega dijaka naznani odbor organizatorju in njegova skrb bo uvesti istega v dijaško organizacijo.

Manjpremožnim dijakom bo preskrbelo društvo brezplačno kosilo, krivši stroške s prispevki iz društvene blagajne in radodarnimi doneski v denarju ali v deželnih pridelkih.

Vaše blagorodje je naproseno poslati društvenemu tajniku prav zanesljivo do 15. avgusta 1911 seznam z nami mislečih učiteljskih in učiteljskih, oziroma onih sinov naših somišljenikov, ki vstopijo s prihodnjim šolskim letom na pripravnico v P o d g o r o in bivajo v kraju našega delokroga.

Organizacija prične delovati s prihodnjim šol. letom (t. j. l. 1911/12.).

Tako se glasi ta okrožnica!

Ne bom polemiziral z njo, ker se držim načela, da se ne mudimo z napadi naših nasprotnikov, ker se nam je posluževati pozitivne taktike; zato bomo odgovorili tudi na to okrožnico ob sklepu — s pozitivnimi sklepi.

(Dolje.)

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Celjsko učiteljsko društvo je zborovalo dne 9. julija v Celju.

Zborovanja se je udeležilo 38 članov in gostje: gđne. Brenc, Koderman, Klančnik, Pristovšek in jurist Vizjak.

Tovariš predsednik se spominja pokojnega tovariša Košenine. Bil je tih, a zvest član naše organizacije. Blag mu spomin! — Gđna. nadučiteljica Oračeva, ki je stopila v pokoj, se je potrudila iz Rogatca k temu zborovanju in s tem pokazala simpatije do društva. V iskrenih besedah jo je tovariš predsednik pozdravil in se poslovil od nje v imenu društva, želeč nji, kakor g. očetu še mnogo srečnih let.

Od društva se je poslovil tudi tovariš Hribernik, ki odhaja v gornjegrajski okraj. Nanovo je pristopila gđna. Fonova.

Tovariš predsednik Brinar se je zahvalil za izvolitev v okrajni šolski svet, pozivljajoč učiteljstvo, da kontrolira njegovo delovanje. Ni nam obljubljal vsega mogočega in nemogočega; a njegove jedrnat in odkritosrčne besede so nas uverile o resni volji in zadostni moči do dela, ki mu je naloženo kot zastopniku učiteljstva.

Namesto odsotnega tovariša Slanca je podal poročilo o „Lehrerbundovi“ seji predsednik. Ta nam je tudi podal krasno poročilo o „Zavezinem“ zborovanju, ki so se ga udeležili vsi zastopniki našega društva. Umestno je, da omenim ta hvalevredni pojav.

Koncem zborovanja je razkazoval tov. Logar iz svoje botanične torbice, za kar mu iskrena zahvala!

Slovensko učiteljsko društvo mari-borske okolice je zborovalo 3. t. m. na vrtu „Narodnega doma“ v Mariboru. Predsednik pozdravi navzoče ude in goste tov. Ramšaka iz Sv. Petra, gđce. tov. Stanetičev in Sabatičev od Sv. Jakoba v Slov. gor. — Nato pride prečitavanje dopisov. Tov. predsednik nam poroča, da se je udeležil seje stalnega odbora dež. konference in da se je dnevni red deželne konference podaljšal za točki:

1. Reform der Bezirkslehrer-Konferenzen in 2. Rechtliche Verhältnisse der Lehrer. O prvi točki se je razvil daljši pogovor. Za referenta je določen tov. Slanc. Ta pa se je obrnil za nasvete do našega tov. predsednika, ki vpraša navzoče člane po njih mnenju o reformi. Govorili so tovariši Pučelik, Lichtenwallner Franc, Lasbacher, Godec in Lesjak. Reformirajo naj se sledeče točke: Okrajne konference naj se vrše vsako drugo ali tretje leto. 2. Stalni konferenčni odbor se naj voli vsako tretje leto. 3. Teme naj se dajo že kar pri konferenci za prihodnjo konferenco, ker po sedanjih razmerah ni bilo mogoče, v enem mesecu preštudirati potrebne knjige in izdelati povoljni referat. 4. Predlogi, stavljeni na deželni šolski svet, naj se rešijo vsakokrat točno. 5. Če je konferenca vsako drugo ali tretje leto, se tudi lahko povišajo diete.

Nadalje poroča tov. načelnik o seji „Bundovega“ odbora z dne 6. junija 1911.

Za pregled načrta izpremenjenih pravil „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“ se določi, da naj prevzame eden tovarišev to delo v roke in nam poroča v primernem času o tem. Javi se tov. Lesjak.

O letošnji Zavezini skupščini v Trstu poroča delegat tov. Vodenik Martin. Največji vtisk na njega je napravila svobodnost tržaškega učiteljstva. To pa so si naši tov. na jugu pridobili po edinosti, organizaciji in — primerni — plači. Vse učiteljstvo — naj si bo ljudsko ali srednješolsko — je članstvo avstrijskih društev. Sprejem štajerskih delegatov je bil jako prijazen.

H koncu nam še izvaja v daljšem govoru tov. Čepe (Kamnica) misel o združenju vseh učiteljskih društev v „Avstrijsko učiteljsko društvo.“

*) To idejo smo že na merodajnih mestih propagirali, toda nasprotujejo ji Nemci. Uredn.

Splošno mnenje med tovariši je, da se začne naše društvo prebujati. Zborovanja so vedno bolj obiskana (tokrat 41 članov) in pri njih vlada živahnost v govoru in debati. Delajmo tako naprej in čaka nas svobodnost in ugled tržaškega učiteljstva. K.

Srednješolski vestnik.

** Nove določbe za srednješolske učitelje. Naučno ministrstvo je izdalo odlok, po katerem se bo prihodnje šolsko leto ustanovilo več pedagoških srednješolskih semenišč, kjer bodo profesorski kandidati dobili potrebno prakso. Važne so tozadevne določbe; v prvi vrsti ima kandidat pravico, voliti kronovino — ne pa zavoda ali kraja! — kjer si hoče pridobiti svojo profesorsko prakso. Zavod mora določiti ministrstvo. Enemu profesorju ne more biti podeljenih več kandidatov nego dva, gñemu zavodu pa večjemu štirje. Prve tedne mora profesorski kandidat prisostvovati redno pouku pridelnega mu strokovnega učitelja, pozneje tudi pouku drugih profesorjev. Nato mora nastopiti sam v kolikor mogoče mnogo razredih, vendar pod nadzorstvom. Po preteku prvih mesecev je ravnatelj zavoda upravičen, da prepusti kandidatu učno mesto v tem ali onem razredu; nadzorovati ga pa mora strokovni učitelj, zlasti pri klasifikaciji naj kontrolira kandidatove zapiske. Število njegovih učnih ur naj bo omejeno. Na teden naj ima kvečjemu 16 ur. Koncem preizkusnega leta dobi kandidat od ravnatelja zavoda primerno izpričevalo.

Književnost in umetnost.

Mladinski spisi Mišjakovega Julčka.

Te dni je izšel 11. zvezek mladinskih spisov Mišjakovega Julčka. Vsebina tega zvezka je zanimiva, opremljena s slikami. Lično vezana knjižica velja 1 K 20 h po pošti 16 h več. Dobiva se v Učiteljski tiskarni.

Naši mladi čitatelji bodo gotovo posegli po tej knjižici. Priporočamo jo staršem, prav posebno pa šolskim knjižnicam.

Politiški pregled.

* Preosnova ministrstva? Poljski listi javljajo z Dunaja, da se je baron Gautsch pred zaključanjem državnega zbora dogovoril s Čehi in Poljaki, da se v sredi septembra izvrši preosnova ministrstva. V prvi vrsti, da se izroči parlamentarcem trgovsko, finančno, notranje in ministrstvo javnih del. Minister Zaleski da prevzame eno resortnih ministrstev.

* Kardinal Gruscha, dunajski nadškof, je umrl v Glognitzu. Bil je rododunajčan in dosegel visoko starost. Pred par leti, ko so mu začele moči pešati, so mu dali koadjutorja v osebi dr. Nagla, ki je zapustil neprijetne spomine v Trstu. Mož je bil velik sovražnik Slovanov. Ker je postal koadjutor cum jure successionis, ostane sedaj na nadškofovem sedcu, postane kardinal in ostane še zanaprej naš sovražnik.

* Tuje pošte v Turčiji. Turška vlada zahteva zopet od tujih držav, ki imajo v Turčiji svoje pošte, da morajo te pošte odpraviti. Angleški poslanik je izjavil turškemu poštnemu ministru, da je Anglija pripravljena opustiti svoje pošte, ako to store tudi druge države. Največ pošt v Turčiji ima Avstrija, ki je o priliki aneksije Bosne in Hercegovine glasom zatrdila turške vlade obljubila, da opusti te pošte.

* Sablje v italijanski vojski odpravljene. Italijansko vojno ministrstvo je odredilo, da naj vbodoče častniki ne nosijo več sabelj pri vajah in v službi, razen pri asistencah za vzdrževanje javnega reda. Častniki nosijo sedaj samo repetirne pištole. Tudi pri nas se vojna uprava peča z vprašanjem ali naj se odpravi pri infanterijskih častnikih sablje, ki zaradi svojega bleska izdajajo sovražniku stališče čet ter ovirajo tudi hojo pri prodiranju v težavnem terenu. Kakor znano, je pri domobranskih, planinskih četah uvedena že tri leta kratka oksidirana sablja, ki se je splošno izkazala pripravno.

* Nade bivšega kralja Manuela. Bivši portugalski kralj Manuel je poslal vsem članom dvora pokojne bivše portugalske kraljice Marije Pije pismo, v katerem pravi, da se zahvaljuje za njihovo službo, česar nikdar ne pozabi. Prosi, naj ga tudi oni ne pozabijo, ker da ni daleč dan, ko se nadeja, da zopet zasede prestol v Lizboni.

Kranjske vesti.

Pozor šolska vodstva! — Po najnovejši ministrski odredbi mora vsako šolsko vodstvo samo si naročiti potrebni orlov papir za šolska naznanila in druga izpričevala potom c. kr. okr. šol. sveta pri c. kr. dvorni zalogi učnih knjig na Dunaju. Opozarjamo na to vsa šolska vodstva in prosimo, da si p r a v očasno naroče orlov papir ter ga nam